

Scientific journal
PHYSICAL AND MATHEMATICAL EDUCATION
 Has been issued since 2013.

ISSN 2413-158X (online)
 ISSN 2413-1571 (print)

Науковий журнал
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНА ОСВІТА
 Видається з 2013.

<http://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/>

Семеніхіна О.В. Конфліктологічна культура крізь призму професійної підготовки фахівця. Фізико-математична освіта. 2019. Випуск 2(20). Ч. 2. С. 87-92.

Semenikhina O. The determination of conflictological culture in professional training of specialist. Physical and Mathematical Education. 2019. Issue 2(20). P. 2. P. 87-92.

О.В. Семеніхіна

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка, Україна

e.semenikhina@fizmatsspu.sumy.ua

ORCID: 0000-0002-3896-8151

КОНФЛІКТОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ

АНОТАЦІЯ

Постановка проблеми. Досліджуючи проблеми професійної освіти та її результати, варто говорити не лише про набуття знань, умінь та навичок у професії, а і підготовку молоді до співіснування в соціумі, де людина себе має почувати впевнено і щасливо. Це висуває наперед проблему ефективної організації міжособистісних взаємин, яскравим показником якості яких є здатність до вирішення конфліктів. Мета статті: описати феномен конфліктологічної культури крізь призму професійної підготовки фахівця.

Матеріали і методи: термінологічний і структурний аналіз дефініцій «культура», «конфлікт», «грамотність», «компетентність» для визначення родових понять феномену «конфліктологічна культура» та його визначальних характеристик, узагальнення результатів наукових розвідок для визначення стану розробленості проблеми; моделювання для ідеалізації процесу формування конфліктологічної культури.

Результати. Конфліктологічна культура фахівця – складне інтегративне утворення, яке характеризується здатністю використати власний життєвий досвід і особистісні надбання (набуті знання, уміння та навички) для усвідомлення, прийняття, аналізу і вирішення конфліктів у професійному середовищі. Феномен конфліктологічної культури фахівця має нетривіальну структуру, до якої входять культура ціннісно-сислової сфери, культура мислення, культура почуттів, комунікативна культура, культура уяви, усвідомлення контексту. Зазначені компоненти починають своє формування, як правило, ще зі школи (конфліктологічна грамотність) та набувають свого подальшого розвитку під час професійної підготовки (конфліктологічна компетентність) і професійної діяльності (конфліктологічна культура). Чітких меж у переходах від конфліктологічних грамотності, компетентності, культури не існує, оскільки це особистісні надбання кожного.

Висновки. З огляду на швидкі зміни у соціумі, що викликані глобалізаційними процесами в економіці, інформатизацією, проблемами безпеки тощо, професійна підготовка фахівців має обов'язково передбачати формування конфліктологічної компетентності, яка сприятиме розвитку конфліктологічної культури. Взаємодія в процесі спільної навчальної та навчально-професійної діяльності має узгоджуватися з предметною специфікою професійної підготовки і реалізовуватися у всіх типах взаємодії учасників освітнього процесу. Важливо, щоб майбутні фахівці набували досвіду творчої конфліктологічної професійної діяльності в усіх типах конфліктної взаємодії.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: конфліктологічна культура, культура, підготовка, професійна підготовка, конфліктологічна культура фахівця.

ВСТУП

Постановка проблеми. Досліджуючи проблеми професійної освіти та її результати, варто говорити не лише про набуття знань, умінь та навичок у професії, а і підготовку молоді до співіснування в соціумі, де людина себе має почувати впевнено і щасливо. Це висуває наперед проблему ефективної організації міжособистісних взаємин, яскравим показником якості яких є здатність до вирішення конфліктів. Останнє є предметом відносно нової науки конфліктології, яка опікується механізмами виникнення і розвитку конфліктів, а також практикою керування ними та вирішення їх. Водночас професійна підготовка фахівців сьогодні не завжди передбачає формування конфліктологічної культури, а тому наукові розвідки у цьому напрямі заслуговують на увагу та є актуальним.

Аналіз актуальних досліджень. Проведений аналіз наукових психологічних і педагогічних джерел дає підстави стверджувати, що конфліктологічна культура як предмет дослідження з початку 21-го століття набуває популярності. Зокрема, розглянуто проблеми: формування конфліктологічної культури вчителя (Бережная, 2009) і конфліктологічної компетентності вчителя (Бережная, 2009); виховання конфліктологічної культури курсантів (Стрельцов, 2012); психологічні основи вирішення конфліктів (Джелали, 2006; Дойч, 1997; Коулман, 2016); особливості вирішення внутрішніх конфліктів особистості (Mosak, 2003): розглянуто феномен конфліктності та конфліктної компетентності

(Воронцов, 2006) тощо. Разом з тим ми не зустріли робіт, які б розглядали конфліктологічну культуру крізь призму професійної підготовки фахівця, що вважаємо необхідним в умовах кризових і безпекових викликів, які сьогодні стоять перед країною.

Також зазначимо, що не лише у співпраці можлива результативна діяльність: в педагогіку входить «конфліктна» стратегія, де центральну позицію займає конфліктна ситуація, в основі якої, на відміну від проблемної ситуації, лежить зіткнення двох або кількох людей (Бакланов, 2009), а тому особливості розв'язання таких конфліктних стратегій також заслуговують на увагу, оскільки характеризують природу конфлікту та спосіб його вирішення.

З огляду на обраний контекст дослідження конфліктологічної культури заслуговує на увагу позиція Є. Климова (1995), котрий пов'язує появу професій і професійно придатних людей з конфліктною ситуацією та її вирішенням. Зокрема, він зазначає, що «...рабочие места могут быть спроектированы так, что задают непосильные требования человеку, и приходится вместо одного такого трудового поста делать два или более, как бы распределяя усилия, функции между разными людьми и, тем самым, создавая новые специальности - в этом смысле факты появления новых профессий и профессионально пригодных людей могут быть поняты как исходы из некоторых конфликтов, рассогласований субъективных и объективных систем. Переход человека от одной специальности к другой, из одной профессиональной общности в другую нетрудно интерпретировать как исходы их конфликтов. Но и творческое преобразование заданной деятельности, фактическое порождение нового варианта организации рабочего места или профессиональной деятельности - тоже результат разрешения некоторых противоречий развития, конфликтов в принятом выше смысле слова».

Тому, виходячи з визнання об'єктивного існування конфліктів у професійних взаєминах (особистісних чи виробничих), стверджуємо, що для фахівця є важливою здатність усвідомлення потенційних конфліктних ситуацій та їх ефективного вирішення, а розвиток конфліктологічної культури необхідно розглядати як одну з важливих цілей професійної підготовки фахівця.

Мета статті: описати феномен конфліктологічної культури крізь призму професійної підготовки фахівця.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

Для розв'язання поставленої проблеми використано теоретичні методи дослідження: термінологічний і структурний аналіз дефініцій «культура», «конфлікт», «грамотність», «компетентність» для визначення родових понять феномену «конфліктологічна культура» та його визначальних характеристик, узагальнення результатів наукових розвідок для визначення стану розробленості проблеми; моделювання для ідеалізації процесу формування конфліктологічної культури.

РЕЗУЛЬТАТИ

1. Конфліктологічна культура фахівця – складне інтегративне утворення, яке характеризується здатністю використати власний життєвий досвід і особистісні надбання (набуті знання, уміння та навички) для усвідомлення, сприйняття, аналізу і вирішення конфліктів у професійному середовищі.

2. Феномен конфліктологічної культури фахівця має нетривіальну структуру, до якої входять культура ціннісно-смысловой сфери, культура мислення, культура почуттів, комунікативна культура, культура уяви, усвідомлення контексту.

3. Зазначені компоненти починають своє формування, як правило, ще зі школи (конфліктологічна грамотність) та набувають свого подальшого розвитку під час професійної підготовки (конфліктологічна компетентність) і професійної діяльності (конфліктологічна культура). Чітких меж у переходах від конфліктологічних грамотності, компетентності, культури не існує, оскільки це особистісні надбання кожного.

ОБГОВОРЕННЯ

Результати термінологічного аналізу дають підстави стверджувати про наявність понятійного дисонансу стосовно понять «грамотність», «компетентність» та «культура»: науковці майже завжди у своїх дослідженнях пропонують авторські варіанти формулювання понять, які не завжди узгоджуються між собою ми сприймаємо ці поняття як поняття різних рівнів, причому з наступним логічним ланцюжком: «грамотність» – «компетентність» – «культура» – «менталітет» (його у свій час запропоновано Б. Гершунским (1998), який обґрунтував неперервний процес становлення особистості та описав ієрархічні етапи її сходження до більш високих освітніх результатів. У цьому ланцюжку культура мислиться як вищий ступінь прояву людської освіченості по відношенню до грамотності та компетентності.

За результатами аналізу наукових розвідок встановлено, що в теорії і історії культури існує єдина глобальна дефініція поняття «культура», яку поділяють В. Вернадський, М. Мід, А. Моль, Г. Сельє. і ін.: культура – сукупність реальних обставин, явищ, предметів, способу життя і діяльності, що виділила людину з природного середовища; це все те, що створено руками і думкою людини.

Загалом поняття «культура» характеризує міру освіченості, ступінь оволодіння тією діяльністю, про яку йдеться: культура спілкування, професійна культура, художня культура, моральна культура, культура політична, економічна і, зокрема, конфліктологічна. В основі конфліктологічної культури особистості (як і психологічної культури) лежить конфліктологічна освіченість (конфліктологічна грамотність і конфліктологічна компетентність людини). Конфліктологічна грамотність - це базовий рівень конфліктологічної підготовки, який виявляється в життєвому інтуїтивному й вербалізованому досвіді, який дозволяє конструктивно вирішувати проблеми і протиріччя без особливого осмислення механізмів, що лежать в їх основі. Конфліктологічна компетентність – це система наукових знань про конфлікт та вмінь керувати ними, яка цілеспрямовано розвиваються в процесі спеціально організованої підготовки стосовно до конкретних ситуацій навчальної та професійної взаємодії суб'єктів спілкування (Словарь, 2006).

Подібної думки дотримується О. Щербакова (2008), яка конфліктологічну підготовку фахівця характеризує трьома рівнями: репродуктивний - самий низький рівень, який відповідає конфліктологічній грамотності, продуктивний, який відповідає конфліктологічній компетентності, і творчий, який відповідає конфліктологічній культурі.

Під конфліктологічною культурою фахівця розуміємо використання професійно орієнтованих конфліктологічних знань, необхідних для сприйняття, аналізу і вирішення конфліктів у професійному середовищі. Конфліктологічна культура особистості у загальному вимірі полягає в прагненні (потребах, бажаннях) й умінні людини попереджати й вирішувати конфлікти (міжособистісні, міжетнічні, міжнаціональні тощо).

Модель конфліктологічної культури фахівця (Самсонова, 2003) включає велику кількість компонентів з різних сфер особистості: інтелектуальної, емоційної, мотиваційної, вольової, предметно-практичної, екзистенційної і сфери саморегуляції (рис.1).

Інтелектуальна сфера

- гнучкість розуму
- саногенне мислення
- творче мислення
- система конфліктологічних знань

Емоційна сфера

- ситуативна тривожність
- адекватна самооцінка
- впевненість в собі
- вміння керувати своїми почуттями, взаєминами, настроєм, емоційною атмосферою в колективі, конкретними конфліктними емоційними станами
- емпатія (співпереживання)
- відкритість, толерантність

Мотиваційна сфера

- ставлення до насильства і ненасильства при відстоюванні власних інтересів і позицій
- ставлення до конфлікту як засобу вирішення об'єктивного протиріччя, що свідчить про недосконалість будь-якого явища
- актуалізація відповідно природі конфлікту тенденцій вступу в конфлікт або його уникнення.

У вольовій сфері

- терпіння і володіння собою в професійному спілкуванні,
- наполегливість у здійсненні професійної конфліктної діяльності, в досягненні конфліктних цілей, цілей самоактуалізації, саморозвитку
- вольові устремління при вирішенні конфліктно-професійних проблем: ініціативність, сміливість, принциповість у відстоюванні своєї думки

Предметно-практична сфера

- система умінь і навичок для вирішення імовірнісних конфліктологічних завдань, що виникають в процесі виробничої діяльності.

Сфера саморегуляції

- свобода вибору цілей конфліктної діяльності і засобів їх досягнення
- усвідомленість їх вибору
- совісність
- самокритичність, різнобічність і осмисленість дій в конфлікті
- вміння співвідносити свою поведінку з діями опонента
- рефлексія, здатність фахівця керувати своєю поведінкою і діяльністю в умовах розвитку конфліктної діяльності.

Екзистенційна сфера

- конструктивна конфліктна позиція: впевненість у виборі професії, власна професійна позиція (концепція, ідея), усвідомлене ставлення до себе як до особистості і фахівця, свобода в прояві себе як особистості у професійній діяльності, прагнення до самоактуалізації, саморозвитку, постійної роботи над собою;
- свідоме ставлення до своїх дій, прагнення до професійного самовдосконалення, здатність адекватно орієнтуватися у всіх сферах соціального життя.

Рис. 1. Модель конфліктологічної культури за Н. Самсоною

Надамо коментар до означеної моделі. В інтелектуальній сфері гнучкість розуму допомагає долати стереотипи, що склалися в індивідуальному досвіді фахівця, щодо себе, інших людей і ситуацій, що повторюються. Вона сприяє адекватному сприйняттю та оцінці конфліктної ситуації, подоланню спотворення образу конфліктної ситуації, оперативного самовизначення в конфліктній ситуації і вибору оптимального стилю конфліктних взаємин з опонентом. Саногенне мислення (мислення, яке свідомо спрямовується на подолання негативних емоційних розладів) зменшує внутрішній конфлікт, напруженість, дозволяє контролювати емоції, потреби і бажання. Різноманітність конфліктних ситуацій, що виникають на всіх рівнях професійної діяльності, може викликати у фахівців конфліктофобію. Оптимізувати конфліктну поведінку дозволяють знання з теорії та практики конфлікту. У мотиваційній сфері зазначені характеристики в поєднанні зі сформованими ціннісними орієнтаціями мають визначальну функцію в усвідомленні конфліктної основи

складної виробничої ситуації, а також у виборі відповідної конфліктної стратегії. Сформовані відносини попереджають виникнення «образу ворога» і сприяють встановленню терпимих і рівних взаємин між учасниками конфлікту. У вольовій сфері важливо не стільки те, що фахівець ставить цілі конфліктної взаємодії, скільки те, як він їх реалізує, на що піде заради їх досягнення. Прийняття рішень - це не тільки вибір альтернатив на раціональній основі, а й вольове розв'язання суперечностей, здатність керувати конфліктом на оптимальному рівні активності, психічна стійкість по відношенню до труднощів. У предметно-практичній сфері класифіковані в логіці процесу управління конфліктом завдання (діагностика, прогнозування, попередження / ініціювання, дозвіл) супроводжуються відповідними вміннями. У сфері саморегуляції сформовані якості і вміння сприяють нейтралізації та придушенню негативних емоцій (гніву, роздратування, підвищеної тривожності, агресії). Розвинена сфера саморегуляції координує всі психічні стани, тому сприяє збереженню і зміцненню психічного здоров'я і, як наслідок цього, досягнення успіху в професійній діяльності. У екзистенційній сфері спеціаліст повинен володіти вміннями оцінювати власні можливості і здібності, вибирати критичну позицію і передбачати свої досягнення, брати на себе відповідальність за все, що відбувається.

Якщо в реальному освітньому процесі закладу освіти вдається сформувати перераховані якості, то можна говорити про сформованість конфліктологічної культури фахівця.

Також нетривіальну структуру передбачає феномен «Конфліктологічна культура» для В. Сластенина (1995) та О. Щербакової (2009). На їхню думку, зміст конфліктологічної культури особистості складають: культура ціннісно-смислової сфери; культура мислення; культура почуттів; комунікативна культура; культура уяви; усвідомлення контексту (рис. 2).

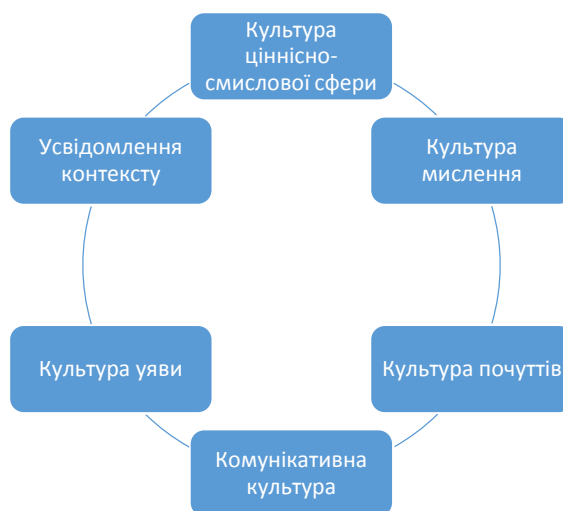

Рис. 2. Зміст конфліктологічної культури за О.Щербаковою

Зміст названих компонентів обумовлено низкою певних здібностей. Культуру ціннісно-смислової сфери характеризує розвинена рефлексія, здатність цінувати досягнуте, установка на співпрацю, розуміння та прийняття особистості іншого, установка на збереження і підтримку здоров'я свого та інших, установка на продуктивну діяльність. Культуру почуттів характеризує здатність усвідомлювати конструктивний і деструктивний характер власних думок і керування ними, зокрема, долати деструктивні переживання - гнів, агресію, страх, депресію; здатність проявляти оптимізм, зберігати спокій, рівноваженість, емоційну стійкість в проблемних ситуаціях, проявити емпатію, бути толерантним. Культура мислення визначається здатністю раціонально аналізувати конфліктну ситуацію, формулювати суть проблеми, виділяти головне, робити висновки, використовувати їх у своїй поведінці. Комунікативну культуру характеризує здатність вербалізувати власні та чужі переживання, володіння техніками безконфліктного спілкування. Культуру уяви визначає здатність актуалізувати весь наявний досвід прогнозувати в уяві можливий подальший розвиток подій для саморегуляції своєї поведінки, а також здатність уявляти образи конфліктної ситуації з точки зору всіх його учасників. Усвідомлення контексту співвідноситься з ситуаційною проникливістю (DePree, 1993) і проявляється в чутливості до ситуації, швидкості орієнтації в ній, прийнятті рішень з урахуванням обставин, що склалися. Зокрема, у А. Мудрика (2003), наголошується на уміннях спілкуватися в різних ситуаціях: на роботі, на відпочинку, з людьми різного віку і різної міри близькості: вміння зосереджуватися на тій цілі, на досягнення якої організовано співробітництво, вміння вислухати, вміння зрозуміти різні точки зору і приймати їх чи не погоджуватися з ними, вміння знаходити в дискусії взаємно прийнятні рішення

ВИСНОВКИ

1. З огляду на швидкі зміни у соціумі, що викликані глобалізаційними процесами в економіці, інформатизацією, проблемами безпеки тощо, професійна підготовка фахівців має обов'язково передбачати формування конфліктологічної компетентності, яка сприятиме розвитку конфліктологічної культури.

2. Взаємодія в процесі спільної навчальної та навчально-професійної діяльності має узгоджуватися з предметною специфікою професійної підготовки і реалізовуватися у всіх типах взаємодії учасників освітнього процесу.

3. Важливо, щоб майбутні фахівці набували досвіду творчої конфліктологічної професійної діяльності в усіх типах конфліктної взаємодії.

Список використаних джерел

1. DePree M. Leadership Jazz: The Art of Conducting Business through Leadership, Followship, Teamwork, Touch, Voice. N.-Y., 1993.
2. Mosak N. The resolution of «intrapersonal conflict». Journal of Individual psychology. Texas Press, 2009. P. 19—26.
3. Бережная Г. С. Формирование конфликтологической компетентности педагогов общеобразовательной школы (Докторская диссертация), Калининград, 2009.
4. Воронцова О.В. Данечкина Ю. Конфліктність та конфліктна компетентність особистості. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Рівне, 2006. Вип. 3 (35). С. 302–307
5. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века: В поисках практико-ориентированных образовательных компетенций. Москва : Совершенство, 1998.
6. Джелалі В. О. Психологія вирішення конфліктів: Навчальний посібник. Харків-Київ: Р. І. Ф., 2006.
7. Дойч М. Решение конфликта (Конструктивные и деструктивные процессы) Соц.-полит. Журнал, 1997. №1. С. 211-214.
8. Климов Е.А. Образ мира в разнотипных профессиях. М., 1995.
9. Коулман П., Фергюсон Р. Результативний конфлікт. К. : Наш Формат, 2006.
10. Мудрик А. О коммуникативной культуре. Директор школы, 2003. № 6.
11. Бакланова П. А. Профессиональная компетентность как основа конфликтологической культуры. М., 2009
12. Самсонова Н. Конфликтологическая культура специалиста. Высшее образование в России, 2003. №1. С. 124-128
13. Слостенин В.А. Формирование профессиональной культуры учителя. М., 1995.
14. Кондратьева М. Ю. Социальная психология: словарь. М.: ПЕР-СЭ, 2006
15. Стрельцов Р. В. Программа учебной дисциплины «Конфликтологическая культура» как содержание воспитания конфликтологической культуры у курсантов военного вуза. Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России, 2012. №3(55)
16. Щербак О. Формирование и развитие конфликтологической культуры специалиста в контекстном обучении. Психопедagogика в правоохранительных органах, 2009. №3(38). С. 15-19;
17. Щербак О.И. Развитие конфликтологической культуры личности. Высшее образование сегодня, 2008. №10. С. 56-59.

References

1. DePree, M. (1993) Leadership Jazz: The Art of Conducting Business through Leadership, Followship, Teamwork, Touch, Voice. N.-Y.
2. Mosak, N. (2003) The resolution of «intrapersonal conflict». Journal of Individual psychology. Texas Press, 19—26.
3. Berezhnaya, G. S. (2009) Formirovanie konfliktologicheskoy kompetentnosti pedagogov obshheobrazovatel'noy shkoly` [Formation of conflictological competence of teachers of a comprehensive school] (Unpublished doctoral dissertation), Kaliningrad [in Russian]
4. Vorontsova, O.V., & Daniechkina, Yu. (2006) Konfliktnist ta konfliktna kompetentnist osobystosti [Conflict and Conflict Competence of Personality]. Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia – Bulletin of the National University of Water Management and Environmental Management. 3 (35), 302–307. [in Ukrainian]
5. Gershunskij, B.S. (1998) Filosofiya obrazovaniya dlya XXI veka: V poiskakh praktiko-orientirovanny`kh obrazovatel'ny`kh kompetencij [Education Philosophy for the 21st Century: In Search of Practice-Oriented Educational Competencies]. Moskva : Sovershentstvo. [in Russian]
6. Dzhelali`, V. O. (2006) Psikhologi`ya viri`shennya konfli`kti`v [Psychology of conflict resolution]. Kharkiv-Kyiv: R. I. F. [in Russian]
7. Doich, M.(1997) Reshenie konflikta (Konstruktivny`e i destruktivny`e procsessy`) [Conflict resolution (Constructive and destructive processes)]. Socz.-polit. Zhurnal – Sots.-polit. Journal. 1, 211-214. [in Russian]
8. Klimov, E.A. (1995) Obraz mira v raznotipny`kh professiyakh [The image of the world in diverse professions]. M. [in Russian]
9. Koulman, P., & Fergyson, R. (2016) Rezul'tativnij konfli`kt [The resultant conflict]. K. : Nash Format. [in Russian]
10. Mudrik, A. (2003) O kommunikativnoj kul'ture [About communicative culture]. Direktor shkoly – Head teacher. 6. [in Russian]
11. Baklanova, P. A. Professional'naya kompetentnost` kak osnova konfliktologicheskoy kul'tury [Professional competence as the basis of a conflictological culture]. M., 2009 [in Russian]
12. Samsonova, N. (2003) Konfliktologicheskaya kul'tura speczialista [Conflict culture specialist]. Vy`shee obrazovanie v Rossii – Higher education in Russia. 1, 124-128 [in Russian]
13. Slastenin, V.A. (1995) Formirovanie professional'noy kul'tury` uchitelya [Formation of a teacher's professional culture]. M. [in Russian]
14. Kondrat`eva M. Yu. Soczial`naya psikhologiya: slovar` [Social Psychology: Dictionary]. M.: PER-SE`, 2006 [in Russian]
15. Strel'czov, R. V. (2012) Programma uchebnoj disczipliny` «Konfliktologicheskaya kul'tura» kak soderzhanie vospitaniya konfliktologicheskoy kul'tury` u kursantov voennogo vuza [The program of the discipline "Conflictological culture" as the content of the education of a conflictological culture among cadets of a military university]. Vestnik Sankt-Peterburgskogo universiteta MVD Rossii – Bulletin of St. Petersburg University of the Ministry of Internal Affairs of Russia. 3(55).
16. Shherbakova O. (2009) Formirovanie i razvitie konfliktologicheskoy kul'tury` speczialista v kontekstnom obuchenii [Formation and development of the conflictological culture of a specialist in contextual education]. Psikhopedagogika v pravookhranitel'ny`kh organakh – Psychopedagogy in law enforcement. 3(38), 15-19. [in Russian]
17. Shherbakova, O.I. (2008) Razvitie konfliktologicheskoy kul'tury` lichnosti [The development of a conflictological personality culture]. Vy`shee obrazovanie segodnya – Higher education today. 10, 56—59. [in Russian]

THE DETERMINATION OF CONFLICTOLOGICAL CULTURE IN PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALIST

*Olena Semenikhina**Makarenko Sumy State Pedagogical University, Ukraine***Abstract.**

Formulation of the problem. Researching the problems of vocational education and its results, one should not only talk about acquiring knowledge, skills and skills in the profession, but also preparing young people for coexistence in a society where a person should feel confident and happy. This puts forward the problem of effective organization of interpersonal relationships, a clear indicator of the quality of which is the ability to resolve conflicts. Purpose of the article: to describe the phenomenon of conflict culture through the lens of professional training.

Materials and methods: terminological and structural analysis of definitions of "culture", "conflict", "literacy", "competence" to define generic concepts of the phenomenon "conflictological culture" and its defining characteristics, generalization of the results of scientific explorations to determine the state of development of the problem; modeling to idealize the process of forming a conflict culture.

Results. Conflict culture specialist - a complex integrative formation, characterized by the ability to use their own life experience and personal skills (acquired knowledge, skills) for awareness, perception, analysis and resolution of conflicts in the professional environment. The phenomenon of the conflicting culture of the specialist has a non-trivial structure, which includes the culture of the value-semantic sphere, the culture of thinking, the culture of feelings, the communicative culture, the culture of imagination, the awareness of the context. These components begin their formation, as a rule, from school (conflict literacy) and continue to develop during training (conflict competence) and professional activity (conflict culture). There are no clear boundaries in the transitions between conflicting literacy, competence, culture, as this is everyone's personal property.

Conclusions. In view of the rapid changes in the society caused by globalization processes in the economy, informatization, security problems, etc., the professional training of specialists should necessarily provide for the formation of conflicting competence, which will contribute to the development of conflict culture. The interaction in the process of joint educational and training activities should be consistent with the specifics of vocational training and be implemented in all types of interaction of participants in the educational process. It is important for future professionals to gain experience of creative conflict-related professional activity in all types of conflict interaction.

Keywords: conflict culture, culture, training, professional training, conflict culture specialist.